

«فرهیختگان» از نقاط مثبت و منفی بخش های اقتصادی برنامه هفتم گزارش می دهد، نگرانی ها در حوزه مسکن، انرژی و تحریم جدی تر است

ویژگی های واقعی برنامه توسعه

مهدی عبداللّهی

دبیر گروه اقتصاد

روز گذشته دولت از متن کامل پیش نویس لایحه برنامه هفتم توسعه رونمایی کرد. نگاه اولیه به پیش نویس این لایحه نشان می دهد این سند بالادستی نقاط قوت و نقاط ضعفی دارد، ازجمله نقاط قوت این برنامه می توان به هدف گذاری ها و قلقی گیری های خوب برنامه در بخش های همچون اصلاحات نظام بانکی، صندوق ها و نظام بانزشتسگی، اصلاحات ناترازی در حوزه آب، ناترازی در حوزه برق، اصلاح رویه فعلی تخصیص هزینه های نقدی رفاهی، هدفمند شدن معافیت مالیاتی خام فروشان و معافیت مالیاتی مناطق آزاد اشاره کرد.
باین حال در برخی بخش ها به نظر می رسد سیاستگذار موضوع و مشکل را به طور جامع در نظر نگرفته است، ازجمله این بخش ها ۱- در بخش انرژی ؛ کم توجهی به مساله ناترازی گاز طبیعی، ۲- در بخش مسکن ؛ کم توجهی به مساله تنظیم گری از طریق مالیات ها، بحران قیمت و محدودیت های تامین زمین شهری، نقش دولت در تامین مسکن و مساله تامین منابع پایدار برای شهرداری ها از طریق مالیات بخش مسکن، ۳- رشد اقتصادی و سرمایه گذاری: هدف گذاری رشد ۸ درصدی و رشد ۲۲ درصدی تشکیل سرمایه بدون توجه به محدودیت های تحریمی و بی ثباتی اقتصاد کلان و ۴- بخش رفاهی: دولت درحالی برای کاهش ضریب جینی به ۰.۳۲ (فعلی ۰.۳۹) هدف گذاری کرده که اولاً مشخص نیست نظام رفاهی به جز استحقاق سننجی که در برنامه آمده، بدون اصلاحات مالیاتی (ازجمله حرکت به سمت مالیات بر مجموع درآمد و مالیات بر ملاکی)، تعیین تکلیف حجم بالای بارانه های نقدی و غیرنقدی (بودجه های و فرابودجه ای) چگونه می خواهد به این هدف به صورت پایدار دست یابد.

از تورم ۹.۵ درصد تا نقدینگی ۱۴ درصدی

فصل سوم از بخش اول برنامه هفتم مربوط به «مهار پایدار تورم» است. براساس هدفگذاری برنامه هفتم، متوسط نرخ تورم ۱۹٫۷ درصد و نرخ تورم هدفگذاری شده در پایان برنامه ۹٫۵ درصد پیش بینی شده بود. همچنین متوسط رشد نقدینگی طی دوره ۲۰۲۴ درصد و در سال پایانی برنامه ۱۳٫۸ درصد هدفگذاری شده است. در ماده ۵۶ آمده است بانک مرکزی ج.ا.ا به عنوان مسئول اتخاذ و اجرای سیاست پولی و پیگیری هدف مهار تورم مکلف است با همکاری دستگاه های ذی ربط و با استفاده از ابزارهای سیاست پولی از جمله کنترل رشد نقدینگی به گونه ای اقدام کند که در پایان برنامه نرخ تورم تک رقمی گردد. در بند ۱۵، ماده ۵۶ به موضوع مهمی اشاره شده است. اینکه هرگونه تکلیف جدید به نظام بانکی مبنی بر پرداخت تسهیلات بخشش سود، جرایم و وجه التزام تهایز بدهی بانکی اشخاص و انتقال بدهی دولت به بانک مرکزی ممنوع است. پرداخت تسهیلات تکلیفی، صرفا بر پایه قوانین دائمی موجود و در چهارچوب نرخ سود و سقف مصوب شورای پول و اعتبار مجاز است. در رابطه تسهیلات نرخ ترجیحی تامین مابه التفاوت بارانه سود در قوانین بودجه سنواتی ضروری است. ماده ۵۷ مربوط به اصلاح ساختار مالی نظام بانکی و کاهش ناترازی بانک ها در طول اجرای برنامه است. ۱- ارزیابی دقیق کیفیت دارایی بانک ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی، ۲- پرداخت تهازی دولت به بانک ها، ۳- بهبود کفایت سرمایه بانک های ناتراز تا محدوده ۸ درصد از طریق سرمایه نقدی و سایر روش های مورد تایید بانک مرکزی، ۴- عدم ایجاد تعهدات جدید از طریق تسهیلات تکلیفی و ۵- برگزاری مجمع عمومی فوق العاده برای افزایش سرمایه حدود ۲ ماه پس از اجرای برنامه هفتم ازجمله موارد پیشنهادی در این بخش است.

از بیمه اسنپی ها تا اصلاح سن بانزشتسگی

یکی از چالش های اصلی اقتصاد ایران، مساله ناترازی صندوق های بانزشتسگی است. طبق آمارهای قانون بودجه ۱۴۰۲ دولت امسال باید ۲۵۱ هزار میلیارد تومان به صندوق های بانزشتسگی کمک کند. رقم مذکور به جز تعهدات و دیونی است که دولت مکلف بوده در سقف یا خارج از سقف بودجه آنها را ایفا کند. تغییر و تحولات جمعیتی و نیروی کار نیز در وضعیت قرار دارد که نسبت پیشبینی را در ۱۴ درصد از ۱۹ درصد صندوق در وضعیت نامطلوب قرار داده است. در این شرایط دولت دو راه بیشتر ندارد. یا باید بخش قابل توجهی از بودجه عمومی را صرف پوشش کسری این صندوق ها کند که ادامه آن با تغییرات و تحولات آتی جمعیتی و بانزشتسگی دهه پنجاهی ها و دهه شصتی ها عملا امکان پذیر نیست، یا اینکه از امروز به تدریج شروع به اجرای اصلاحات در حوزه بیمه ها و بانزشتسگی کند. فصل چهارم از بخش اول برنامه هفتم به این موضوع اختصاص دارد. در بند «ب» ماده ۶۴ آمده است ارائه دهندگان خدمات حمل ونقل بار و مسافر که از طریق سکو (پلتفرم های مجازی) به فعالیت مشغولند و دارای بیمه بانزشتسگی نمی باشند، مکلف به بیمه کردن خود نزد سازمان تامین اجتماعی هستند. صاحبان سسکو پلتفرم های مجازی مکلفند هرگونه پرداخت به افراد مذکور را منوط به ارائه گواهی بیمه بانزشتسگی از سازمان تأمین اجتماعی کنند. آئین نامه موضوع این ماده به پیشنهاد وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی حداکثر تا ۹ ماه پس از ابلاغ قانون به تصویب هیات وزیران می رسد.

در ماده ۶۵ به موضوع سهم دولت از پرداخت حق بیمه اشاره شده و مقرر شده این سهم به صورت سالانه تا حدودی تعدیل و کاهش یابد. لازم به ذکر است در سال ۱۴۰۲ رقم تعهدات دولت فقط در بخش حق بیمه بیمه آیش از ۸۰ هزار میلیارد تومان بار مالی بوده است. در ماده ۶۶ به موضوع سن و سابقه بانزشتسگی اشاره

شده و آمده است سن قابل قبول در تمامی حالات احراز شرایط بانزشتسگی در کلیه سازمان ها و صندوق های بانزشتسگی در طول برنامه هفتم به ازای هر سال ۶ ماه افزایش می یابد. در تبصره ۵ ماده ۶۶ آمده است حداقل سن لازم برای بانزشتسگی مشاغل سخت و زیان آور برای زنان ۴۵ و مردان ۵۰ سال می باشد. در ماده ۶۷ به فرمول پرداخت حقوق و دستمزد بانزشتسگی اشاره شده و آمده است میزان مستمری بانزشتسگی در تمامی صندوق ها و سازمان های بانزشتسگی از سال اول برنامه عبارت است از یک سی ام متوسط حقوق یا دستمزد ماهیانه مشمول کسور فرد در پنج سال آخر بیمه پردازی ضرب در سنوات پرداخت حق بیمه مشروط بر آن که از سی و پنج سی ام متوسط مذکور بیشتر نباشد معادل یک دوم جمع قدر مطلق درصد افزایش ضریب سالانه حقوق یا دستمزد طی سه سال آخر به حقوق یا مستمری محاسبه شده فوق اضافه می گردد. در ماده ۶۸ گفته شده از تاریخ ابلاغ این قانون دوران تحصیل و ایام آموزی که به صورت تعهد خدمت یا آموزش بدو خدمت قبل از استخدام یا مأموریت آموزشی حین خدمت که منجر به اخذ مدرک تحصیلی رسمی توسط کارمندان دستگاه های اجرایی موضوع ماده ۱ این قانون می شود، جزء سابقه خدمت برای بانزشتسگی منظور نمی شود. در ماده ۶۹ به دولت اجازه داده می شود از سال اول اجرای این قانون معافیت های بیمه ای بیمه شدگان بدون کارفرما در سازمان تامین اجتماعی را منوط به ارزیابی ذیومن وسع توسط وزارت رفاه پرداخت کند. در ماده ۷۰ نیز معافیت ۲۰ درصد سهم کارفرمایی موضوع قانون معافیت از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما تا ۵۱ نفر مصوب ۱۳۶۱ و اصلاحات بعدی آن سالانه یک (۱) واحد درصد کاهش می یابد، به نحوی که در سال پایان برنامه به ۱۵ درصد برسد.

اصلاح ساختار بودجه

فصل دوم از بخش اول برنامه مربوط به اصلاح ساختار بودجه است. در ماده ۲۲ آمده است، در سال های اجرای برنامه سقف نسبت بدهی دولت و شرکت های دولتی به تولید ناخالص داخلی ۴۰ درصد تعیین می شود. در ماده ۲۳ تاکید شده، در سال اول اجرای برنامه ایجاد هرگونه تعهد مالی برای دولت، شرکت های دولتی، صندوق های بانزشتسگی شهرداری ها و نهادهای عمومی غیردولتی مازاد بر اعتبارات مصوب ممنوع است. دولت مکلف است ضمن انعکاس تعهدات سالانه خود در قوانین بودجه سنواتی بدهی های هرسال را با انتشار اوراق یا سایر روش ها در بودجه سنواتی تسویه کند. در بند «د» این ماده تاکید شده، تمامی منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز پس از کسر سهم شرکت ملی نفت به حساب صندوق توسعه ملی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز می شود. صندوق مکلف است منابع و مصارف خود را به گونه ای مدیریت کند که سالانه مبلغ ثابت ۲۵ میلیارد یورو به صورت یک دوازدهم در اختیار دولت قرار دهد بانک مرکزی منابع ارزی دولت را بر نرخ مرکز مبادله طلا و ارز به فروش رسانده و معادل ریالی آن را به حساب خزانه داری بانک کشور واریز کند. در ماده ۲۵ به ارتقای نظام بودجه ریزی و مالیه عمومی تاکید شده و بر شناسایی دارایی بدهی درآمد هزینه و ایجاد نظام گزارشگری دو سطحی تعهدی و نقدی و تهیه صورت های مالی تلفیقی حاکمیت شامل قوه مجریه، قوه مقننه، قوه قضائیه و نهادهای عمومی غیردولتی از قبیل تامین اجتماعی شهرداری ها و دیگر صندوق های بانزشتسگی نهادهای و بنیادهای انقلاب اسلامی توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تا پایان سال سوم برنامه تاکید شده است. تکمیل استقرار نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه های ارائه دهنده خدمت و ثبت اطلاعات اراضی املاک و سایر اموال غیرمنقول از جمله انتقال و اموال تملیکی از دیگر موارد اصلاحات بودجه ای است.

نگاه جامع در بخش آب

در بخش آب نگاه سیاستگذار به موضوع آب خیلی جامع تر از بخش های دیگر است. سیاستگذار علاوه بر استقرار حکمرانی مطلوب، برای مصارف مختلف اعم از کشاورزی، تجاری، صنعتی و آب شرب خانگی تعیین تکلیف کرده است. این تعیین تکلیف با هدف مدیریت مصرف از طریق سیاست های قیمتی و غیرقیمتی خواهد بود. اصلاحات قیمتی و غیرقیمتی در مواد ۱۲۷ و ۱۴۰ به خوبی شرایط فعلی را ترسیم کرده و برای بخش های مختلف و از جمله بخش خانگی تعیین تکلیف کرده است. بخش عمده اصلاحات مربوط به قیمت گذاری واقعی، جلوگیری از مصرف آب شرب در مصارف غیر خانگی و مواردی از این دست است. در بخش کشاورزی نیز نگاه دولت مبنی بر اصلاح الگوی مصرف آب براساس الگوی کشت و مهم تر از آن، اصلاح قیمتی بر مصرف مصارف پلگانی است. در تبصره یک ماده ۱۴۰ تاکید شده، تامین آبیاری فضای سبز با استفاده از آب شرب در کلیه اماکن عمومی ودولتی ممنوع است. شهرداری ها و سایر متولیان اماکن عمومی و دولتی مکلفند نسبت به احداث شبکه های مستقل آبیاری فضای سبز و جداسازی آن از آب شرب و استفاده از پساب و سایر آب های غیر متعارف اقدام کنند.

اقدامات ناکافی برای اصلاح ناترازی انرژی

بخش دوم از عناوین برنامه هفتم مربوط به شش فصل ۱- انرژی، ۲- زنجیره ارزش معدن و صنایع نفتی، ۳- تجارت و ترانزیت، ۴- مسکن، ۵- حکمرانی منابع آب و ۶- امنیت غذایی است. در فصل انرژی در مواد مختلف به موضوعات مختلفی اشاره شده اما به نظر می رسد اصلاح ناترازی ها در حوزه انرژی مورد کم توجهی واقع شده است. گرچه در بخش در نظر لازم را برای بهره وری و بهینه سازی مصرف پیشنهادهایی اشاره شده، اما

اقتصاد

برخی از اهداف هدف گذاری کمی ذکرشده در برنامه هفتم توسعه		
نوع هدف گذاری	فعلی (درصد)	هدف گذاری (درصد)
رشد اقتصادی	۳٫۷	۸
میزان سرمایه گذاری لازم برای تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی (هزار میلیارد تومان)	-	۶۵٫۲۳۳۴
کاهش ضریب جینی	۵٫۳۹	۵٫۳۲۲
رشد تشکیل سرمایه ناخالص (سرمایه گذاری)	۷٫۷	۲۲٫۶
رشد موجودی سرمایه	-	۶٫۵
رشد اشتغال سالانه معادل یک میلیون شغل	۱٫۱	۳٫۹
متوسط نرخ تورم درطول برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲)	۳٫۷	۱۹٫۷
نرخ تورم در سال پایان برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶)	۴٫۵	۹٫۵
رشد بهره وری کل عوامل تولید با داشتن سهم ۳۵ درصدی از رشد اقتصادی ۸ درصدی	-	۲٫۸
متوسط رشد نقدینگی درطول برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲)	۲۸	۲۵٫۴
رشد نقدینگی در سال پایان برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶)	۳۵	۱۳٫۸
متوسط رشد صادرات نفتی درطول برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲)	-	۱۲٫۴
متوسط رشد صادرات غیرنفتی درطول برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶-۱۴۰۲)	۹٫۷	۲۲٫۶
رشد واردات کالا	۱۲٫۶	۱۶٫۲
رشد اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای	۲۶	۴۴
متوسط نسبت درآمدهای عمومی به اعتبارات هزینه ای در طول برنامه هفتم توسعه	-	۹۴
نسبت درآمدهای عمومی به اعتبارات هزینه ای در سال پایان برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۶)	-	۱۵۵
نرخ رشد بخشی درطول برنامه هفتم توسعه جهت تحقق رشد ۸ درصدی در بخش کشاورزی	۱٫۱	۵٫۵
نرخ رشد بخشی درطول برنامه هفتم توسعه در بخش نفت	۹٫۳	۱۳٫۳
نرخ رشد بخشی درطول برنامه هفتم توسعه در بخش معدن	۲٫۹	۱۱٫۸
نرخ رشد بخشی در طول برنامه هفتم توسعه در بخش صنعت	۸	۸٫۵
نرخ رشد بخشی درطول برنامه هفتم توسعه در بخش ساختمان	۱	۹
نرخ رشد بخشی درطول برنامه هفتم توسعه در بخش سایر خدمات	۲٫۸	۶٫۵
افزایش میزان ترانزیت سالانه تا پایان برنامه هفتم توسعه (میلیون تن)	۱۲٫۹	۳۵
نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول در بخش روستایی	۱۵٫۷	۹٫۳
نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول در بخش شهری	۱۲	۱۵٫۳
افزایش نرخ باوروی با حداقل رشد سالانه ۱۵ تا پایان برنامه هفتم	-	۲٫۵
کاهش قاچاق کالا با برنامه جامع ۵ ساله مبارزه با قاچاق کالا و ارز	-	۱۵-
ایجاد درآمد به واسطه صادرات دارو و واکنس (۳ میلیارد یورو)، تجهیزات پزشکی (۱ میلیارد یورو)، گردشگری سلامت (۵ میلیارد یورو) و جذب دانشجویان پزشکی خارجی (۷۵ میلیون یورو)	-	۸٫۷

مصرف بنزین، نفت و گاز و گاز طبیعی به نوعی مورد کم لطفی و بی توجهی سازمان برنامه واقع شده است. این درحالی است که در شرایط فعلی یکی از چالش های کشور، چالش مربوط به امنیت حوزه انرژی و ناترازی در این حوزه است. در ماده ۸۰ به موضوع مدیریت بهره وری کاهش هزینه ها و جلوگیری از موازی کاری از طریق اصلاح ساختار شرکت های زیرمجموعه وزارتخانه های نفت و نیرو در حوزه های انتقال و توزیع اشاره شده و بر اصلاح ساختار، حکمرانی، اداری و سازمانی بخش های برق و گاز تاکید شده است. در ماده ۸۱ آمده است، در راستای کاهش تصدی گری دولت در تجارت برق، قطع وابستگی صنعت برق به بودجه عمومی دولت و برقراری تراز مالی و عدم اختصاص مابه التفاوت قیمت های تکلیفی با قیمت تمام شده برق، وزارت نیرو موظف است با لحاظ ارزش سوخت نیروگاه ها و افزایش سهم معاملات برق در بورس انرژی به گونه ای عمل کند که با عرضه برق تولیدی نیروگاه های کشور تا پایان سال دوم برنامه سهم معاملات در حداقل ۳/۲٪ و در انتهای برنامه به حداقل ۶/۲٪ از کل معاملات برسانند و همچنین رابطه مالی وزارت نیرو و دولت را به گونه ای اصلاح نماید که ضمن ایجاد استقلال مالی صنعت برق و قطع وابستگی به بودجه عمومی دولت، ناترازی مالی صنعت برق رفع گردیده و انگیزه اقتصادی کافی برای بهبود راندمان نیروگاه ها و کاهش تلفات در شبکه فراهم شود.

براساس ماده ۸۲ دولت مکلف شده با به کارگیری سیاست های قیمتی و غیر قیمتی نسبت به اجرای برنامه صرفه جویی و بهینه سازی مصرف انرژی به گونه ای عمل نماید که در پایان این برنامه سالانه حداقل به میزان ۱۰ درصد صرفه جویی حاصل شود. در ماده ۸۳ نیز آمده است، وزارت نفت موظف است از طریق شرکت های تابعه ذی ربط و حتی الامکان با جلب مشارکت بخش خصوصی ظرفیت ذخیره سازی گاز طبیعی را تا پایان برنامه به معادل حداقل ۵ درصد مصرف سالانه گاز طبیعی کشور برساند. متنوع سازی سبد انرژی کشور و کاهش فشار روی گاز طبیعی، چاره اندیشی برای ناترازی و مصرف بی رویه بنزین و نفت و گاز، بهینه سازی مصرف در بخش خانگی و خودرویی و مواردی از این دست در بخش انرژی برنامه هفتم دیده نمی شود و این برنامه در اغلب موارد با کلی گویی بدون اهداف کمی رویه روست.

لغو معافیت مالیاتی خام فروشان

فصل ۶ از بخش دوم مربوط به زنجیره ارزش معدن و صنایع نفتی است. در ماده ۸۹ تاکید شده، احداث و توسعه نیروگاه های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی) توسط بهره برداران معادن در داخل محدوده های معدنی یا جوار آن به میزان ۲۰ درصد سرمایه گذاری در نیروگاه به تایید وزارت نیرو، مشمول معافیت موضوع تبصره (۵) ماده (۱۲) قانون اصلاح قانون معادن مصوب سال ۱۳۹۰ در دوره اجرایی شوند. در ماده ۹۰ نیز آمده است، معافیت مالیاتی درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی گازی و پتروشیمی از جمله، بیلت بلوم، اسلب، قیر، متانول اوره و پلی اتیلن به صورت خام و نیمه خام در تمام نقاط کشور لغو می شود.

از ممنوعیت احداث فرودگاه تا مالیات مناطق آزاد

فصل ۷ از بخش دوم مربوط به تجارت و ترانزیت است. براساس ماده ۹۹ وزارت راه و شهرسازی مکلف شده تعهدات لازم را برای افزایش میزان ترانزیت تا سطح سالانه ۳۰ میلیون تن در پایان

برنامه فراهم نماید. هدف گذاری ۳۰ میلیون تنی درحالی است که سطح فعلی ترانزیت کشور سالانه ۱۲ تا ۱۳ میلیون تن است. به نظر می رسد اگر کریدور شمال-جنوب راه اندازی شود بخشی از این هدف گذاری محقق خواهد شد.

یکی از مواد قابل تقدیر در این بخش، تعیین تکلیف و هدفمند شدن معافیت های مالیاتی مناطق آزاد است. طبق ماده ۱۰۶ با اجرای برنامه هفتم، سازمان امور مالیاتی کشور با همکاری دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی موظف است اعطای معافیت مالیاتی در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی برای واحدهای جدید را صرفا برای صادرات به خارج از کشور اعمال نماید. در ماده ۱۰۷ آمده است، احداث فرودگاه جدید در کشور در طول برنامه هفتم توسعه ممنوع است و موارد استثنا با تصویب هیات وزیران مجاز خواهد بود. در ماده ۱۰۸ به تعیین تکلیف فعالیت های دولت در بخش راه آهن اشاره شده و آمده است: شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی اداره ترافیک و زیرساخت شبکه ریلی کشور موظف است تا پایان سال دوم، برنامه کلیه واگن ها و لوکوموتیوهای تحت اختیار خود را به بخش غیردولتی واگذار نماید.

بخش مسکن در حاشیه

فصل هشتم از بخش دو برنامه هفتم مربوط به مسکن است. شاکله اصلی این فصل مربوط به تامین مسکن محرومان از طریق واگذاری زمین های تحت مالکیت وزارت راه و شهرسازی است. در ماده ۱۱۳ به یک اقدام حائز اهمیت اشاره شده است. در این ماده گفته شده از تاریخ تصویب این قانون نماینده وزارت راه و شهرسازی به اعضای کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری ها اضافه می شود. در ماده ۱۱۶ آمده است، وزارت راه و شهرسازی مجاز است به منظور تامین بخشی از منابع مالی مورد نیاز برای اجرای پروژه های آماده سازی تامین خدمات زیربنایی و رونمایی طرح های حمایتی تامین مسکن نسبت به تهایز اراضی در اختیار خود با پیمانکاران براساس قیمت کارشناسی روز اقدام نماید. در ماده ۱۱۸ آمده است، وزارت راه و شهرسازی مجاز است به منظور تامین هزینه های مسکن محرومان و اعتبارات بخش مسکن از طریق صندوق ملی مسکن نسبت به فروش متمرکز حداکثر ۳۰ درصد از زمین های پهنه مسکونی از طریق مزایده با تعیین قیمت منبا براساس قیمت کارشناسی روز اقدام نماید. در ماده ۱۲۱ به یک مورد عجیب اشاره شده است. طبق این ماده، جهت تشویق مالکان به مشارکت در نوسازی بافت های فرسوده، وزارت راه و شهرسازی مجاز است در فرآیند معاوضه کلیه به کلیه واحدهای بافت فرسوده با واحدهای نوساز یا اراضی تحت مالکیت خود در قیمت کارشناسی واحدهای نوساز یا اراضی معوض مزبور، تا سقف چهل درصد تخفیف اعمال نماید یا اراضی یا واحدهای مسکونی واقع در بافت فرسوده را، تا سقف ۴۰ درصد بیش از قیمت کارشناسی قیمت گذاری نماید. در ماده ۱۲۲ وزارت راه و شهرسازی مکلف شده نسبت به بازنگری شناسنامه فنی-ملکی ساختمان و ایجاد و راهبری سامانه صدور الکترونیکی آن اقدام نماید. در واقع این وزارتخانه مکلف خواهد شد برای ساختمان ها و مستحدثات جدید الاحداث شناسنامه صادر کند. همچنین از تاریخ تصویب برنامه هفتم، کارکنان دستگاه های اجرایی نمی توانند دیگر ناظر ساخت و ساز باشند.

آنگور که از متن برنامه هفتم برمی آید، در بخش مسکن به مسائل اساسی همچون موضوع مالیات ها و تنظیم گری آن، مساله تامین منابع پایدار برای شهرداری ها از طریق مالیات بخش مسکن،

و ظایف دولت در حوزه تامین مسکن و میزان و نحوه مداخله آن (به جز تامین مسکن محرومان) و وضعیت زمین و وضعیت بحرانی تامین زمین در شهرها و محدودیت های طرح های شهری اشاره ای نشده است.

کام مهم در حمایت از افشار ضعیف

طی سالیان اخیر که به واسطه مشکلات ناشی از بیماری کرونا و همچنین فشارهای اقتصادی، تعداد خانوارهای تحت پوشش نهادهای حمایتی افزایش داشته، یکی از مشکلاتی که به کرات گزارش می شد نبود یک سامانه جامع جهت اختصاص عادلانه کمک های حمایتی به تمام جامعه هدف بود؛ چرا که علی رغم اختصاص بودجه های مربوطه و تعدد نهادهای حامی، باز هم خانواده های زیادی از دریافت سهمیه های مرتبط محروم می شدند و در مقابل، برخی نیز از چند مسیر دریافت کننده این بسته های حمایتی بودند. اما نکته با اهمیت و قابل توجه در فصل تامین اجتماعی و سیاست های حمایتی برنامه هفتم توسعه آن است که براساس بند «ب» ماده ۱۹۹ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال اول برنامه مکلف است پنجره واحد خدمات حمایتی و پرورنده الکترونیک رفاهی افراد خانوار را به طور کامل راه اندازی کند و دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۱) این قانون از جمله نهادهای عمومی غیردولتی و بنیادها که به هر شکل از افشار آسیب پذیر حمایت می کنند مکلفند تمامی حمایت های نقدی و غیرنقدی خود را از طریق پنجره واحد خدمات حمایتی وزارت مذکور ارائه دهند. متقاضیان دریافت حمایت های دولت باید از طریق پنجره واحد خدمات حمایتی برای دریافت حمایت های مذکور اقدام کنند؛ همچنین مطابق با تبصره این جز، شبکه بانکی نیز مکلف است تا درخواست اعطای تسهیلات قرض گرینیا زمند را به تفکیک شماره ملی در سامانه پنجره واحد ثبت نماید به صورتی که هرگونه پرداخت تسهیلات بر مبنای اطلاعات مندرج در پنجره واحد خواهد بود. همچنین با مراجعه به بند «د» ماده ۱۹۹، کلیه دستگاه های حمایتی، نهادهای عمومی غیردولتی، بنیادها، موسسات وابسته و سازمان های مردم نهاد مکلفند حمایت های خود را براساس شماره ملی فرد یا سربست خانوادگی ثبت نمایند اما در دایره دریافت است. همچنین ثبت در پرورنده الکترونیک رفاهی اعلام کنند.

آزمون وسیع عملی می شود

از نسوی دیگر از موارد مهم مورد اشاره در لایحه برنامه هفتم توسعه آن است که براساس بند «ج» ماده ۱۹۹ سازمان امور مالیاتی مکلف است ظرف مدت یک سال ضمن زمینه های لازم را برای تکمیل اظهارنامه ای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی و ارائه اطلاعات آن به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به صورت برخط به منظور شناسایی دقیق افراد خانوار های پایین درآمدی فراهم سازد. ارائه خدمات حمایتی به اشخاص حقیقی و حقوقی صرفا پس از تکمیل اظهارنامه مالیاتی مجاز می باشد که خود گام مهمی در شفافیت اصابت کمک به افراد نیازمند و همچنین کاهش جامعه گرینیا زمند اما در دایره دریافت است. همچنین تبصره ۱ ماده ۱۹۱ وزارت تعاون تمامی حمایت ها از نیازمندان را موقت یا قابل توانمندسازی مشروط و زمان دار تعریف کرده و در این راستا مکلف است به طور مداوم نسبت به رصد رعایت شروط حمایت اقدام کرده و استحقاق افراد با خانواده های مشمول را از طریق آزمون وسیع مربوط به طور سالانه بررسی و اقدام لازم را برای تادوم و حذف خدمات به عمل آورد. همچنین مطابق با تبصره ۲ این ماده دستگاه های حمایتی مکلفند سالانه بیست درصد

از خانوارهای تحت پوشش خود که دارای فرد در سن اشتغال و دارای توانایی کار کردن باشند و درآمد آنها در حد تامین کفاف موضوع این ماده باشد را پس از توانمندسازی از چرخه حمایت معیشتی خارج کنند.

چاپهار: شاه کلید افزایش ترانزیت سالیانه به ۳۰ میلیون تن

یکی از مهم ترین بخش های برنامه هفتم در حوزه دیپلماسی اقتصادی را می توان در بند «و» ماده ۲۴۶ دانست چنانکه براساس آن این وزارتخانه مکلف است تا با کمک کشورهای ذی نفع، با نظر طراحی لازم را در جهت توسعه بندر چاپهار به انجام برساند. مطابق با «ح» این برنامه نیز اشاره کرد که مطابق با آن میزان ترانزیت سالیانه کشور که در سال ۱۴۰۱ حدود ۱۲٫۹ میلیون تن بوده است به ۳۰ میلیون تن در پایان سال اجرای برنامه برسد و قطعا افزایش این میزان از رهگذر راه اندازی کریدورهای مهم نظیر گذرگاه شمال جنوب و مکر بند و جاده می گذرد و اتفاقا بندر چاپهار به عنوان تنها بندر اقیانوسی ایران نقش محوری را در این خصوص دارد؛ موضوعی که تنها با در نظر داشتن ظرفیت ۳۰ میلیون تنی کریدور شمال جنوب جزء اهداف قابل دستیابی در طول برنامه است و عزم دستگاه ها و وزارتخانه های مرتبط را می طلبد. همچنین ارتباط بازرگانی و تجاری با شرکای مهم کشور از موضوعات مهمی است که اگرچه پیش نیاز سیاسی می طلبد اما این امر تنها تسهیل گر این مسیر بوده و نیاز است تا افراد آشنایه مباحث تجاری و معاملات اقتصادی پیشرفت آن را برعهده گیرند که براساس آن وزارت امور خارجه طبق تکلیف ماده ۲۴۶ برنامه هفتم توسعه مکلف است تا نسبت به تعیین رابیزن بازرگانی برای بیست شریک اصلی هدف صادراتی، براساس آیین نامه ای که توسط وزارتخانه های صنعت معدن و تجارت و امور خارجه با مشارکت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تدوین و به تصویب هیات وزیران می رسد، اقدام کند و همچنین برای تاجار خارجی با سابقه تجارت با ایران و مورد تایید اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، ویزای الکترونیکی صادر کند.